

Podíl vícečetných porodů v Ústeckém kraji roste

Změny v České republice na počátku 90. let minulého století se promítly do nejrůznějších oblastí života celé společnosti. Podrobné údaje demografické statistiky umožňují posoudit tyto změny nejen z pohledu celorepublikového, ale rovněž nižších územních celků.

Mezi oblasti, kde lze na základě dlouhodobých demografických dat pozorovat změnu v chování obyvatel i v regionálním detailu, patří reprodukční chování obyvatel. Nový styl života po roce 1990 spojený s novými možnostmi uplatnění se promítl i do této sféry. Postupně byl zaznamenán např. odklad mateřství na pozdější dobu a s tím související rostoucí průměrný věk rodiček a pokles počtu narozených dětí nebo rostoucí počet dětí narozených mimo manželství. Dalším novým jevem byl postupný nárůst vícečetných porodů, jehož příčiny lze hledat vedle genetických vlivů např. v častějším využívání metod umělého oplodnění, rostoucím věku rodiček či užívání hormonálních přípravků.

Dvacetileté maximum

Stejně jako celorepubliková data, tak i krajské údaje svědčí o rostoucích počtech vícečetných porodů (tj. dvojčat, trojčat a čtyřčat) během uplynulých 20 let. Nárůst zaznamenaly jak jejich absolutní počty, tak i poměr k porodům celkem. Na počátku 90. let minulého století bylo každoročně v Ústeckém kraji zaznamenáno více než 10 tisíc porodů, na které připadalo necelé 1 % vícečetných porodů. Od roku 1994 počty porodů celkem v kraji převážně klesaly (v roce 2001 necelých 8 tisíc). Podíl vícečetných

porodů na celkových porodech se však zvyšoval. V roce 1995 poprvé překročil jednocentní hranici. Od roku 2002 rostly jak porody celkem, tak i vícečetné porody, a to až do roku 2008, kdy se vícečetné porody na porodech celkem podílely již více než dvěma procenty.

Během posledních dvou let v Ústeckém kraji sice klesají celkové počty porodů, ale podíl vícečetných po mírném poklesu v roce 2009 dosáhl v roce 2010 dvacetiletého maxima, a to 2,14 %. Stejná hodnota byla v roce 2010 zaznamenána rovněž na celorepublikové úrovni, jedná se také o nejvyšší hodnotu tohoto podílu za posledních dvacet let, dvouprocentní hra-

nice je však za republiku jako celek překračována již posledních 5 let po sobě. Pro srovnání – na počátku sledovaného období v letech 1991 až 1994 se celorepublikově vícečetné porody podílely na porodech celkem necelým procentem.

V rámci jednotlivých krajů patřil Ústecký kraj jak v roce 1991, tak i v roce 2010 mezi kraje se spíše vyšším podílem vícečetných porodů na celkovém počtu porodů. Zatímco v roce 1991 dosáhla či překročila hodnota tohoto podílu 1 % pouze ve čtyřech krajích, v roce 2010 naopak pouze ve čtyřech krajích nedosáhla dvouprocentní hranice. Před dvaceti lety, tedy na počátku srovnávaného období, byl

zaznamenán nejvyšší podíl vícečetných porodů v Praze. V roce 2010 se před Prahu řadí dva kraje, kde vícečetné porody představují dokonce již více jak 2,5 % celkových porodů, a to kraj Karlovarský (2,81 %) a kraj Zlínský (2,70 %).

Dvojčata nejčastěji

Podíl dvoučetných porodů na vícečetných porodech neklesl za hodnocených 20 let v Ústeckém kraji pod 98 %. Porod trojčat byl vykázan během období 1991 až 2010 v počtu jeden maximálně dva porody ročně (celkem 16krát). Porod čtyřčat nastal v Ústeckém kraji za celé hodnocené období pou-

ze jednou (v roce 1999). Z těchto důvodů se další třídění a charakteristiky budou týkat především dvoučetných porodů, příp. vztahu k porodům jednočetným. Poměr četnosti porodů dvojčat k běžným porodům ukazuje, že zatímco do poloviny 90. let minulého století představoval v Ústeckém kraji přibližně každý 100. porod narození dvojčat, okolo roku 2000 to byl přibližně každý 60. porod a z údajů roku 2010 vyplynulo již jen 46 samostatných porodů na jedna dvojčata. Neboli řečeno jinak, zatímco ke konci minulého století připadal v kraji na každých 100 jednočetných porodů přibližně jeden dvoučetný porod, v posledních třech letech to byly již více než dva porody dvojčat.

Pokud jde o složení porodů dvojčat v Ústeckém kraji podle pohlaví, ve srovnání s rokem 1991 (31,3 %) se v roce 2010 nepatrně snížil podíl dvou chlapců (29,5 %). Výrazněji klesl podíl dvou dívek z 37,4 % v roce 1991 na 33,7 % v roce 2010 a narození páru (36,8 %) představovalo v roce 2010 o 5,5 procentního bodu vyšší podíl než v roce 1991. Pro zajímavost, u trojčetných porodů se během dvaceti let jednalo v 7 případech o samé chlapce, dvakrát o dívky a zbývajících sedm porodů trojčat představovaly kombinace pohlaví: 5krát 2 chlapci, 1 dívka a 2krát 2 dívky, 1 chlapec. Jediná čtyřčátka z roku 1999 byli samí chlapci.

Roste věk rodiček

Dvoučetné porody se týkají po celé období žen ve vyšším průměrném

ném věku (v roce 1991 26 let, v roce 2010 29 let) ve srovnání s věkem žen při porodu jednoho dítěte (24, resp. 28 let). Významný posun během uplynulých dvaceti let zaznamenal průměrný věk žen při porodu obecně právě v souvislosti se společenskými změnami ke konci minulého století (nové možnosti studia, cestování, budování kariéry a s tím související odklad mateřství do vyššího věku).

Při podrobnějším porovnání věku matky při porodu podle věkových skupin za roky 1991 a 2010 se i v Ústeckém kraji potvrzuje skutečnost posunutí mateřství nejen z nejmladších věkových skupin, ale také z věkové skupiny 20–30 let, do následující desetileté věkové kategorie. U obou typů porodů se jejich počet zvýšil téměř o třetinu právě u matek ve věku od 30 do

39 let. Rození dětí se tak oproti dřívějšímu rovnoměrněji rozložilo mezi 20. až 40. rok věku ženy. Věk nejmladší maminky při jednočetném i dvoučetném porodu byl na počátku i na konci dvacetiletého období prakticky stejný (13 let u porodu 1 dítěte, 16, resp. 17 let u porodu dvojčat).

Zatímco nejstarší mamince jednoho dítěte bylo v roce 1991 45 let a v roce 2010 to bylo již 47 let, u dvojčat to bylo 40, resp. 45 let. Trojčátka měla nejmladší maminku v roce 1992 (21 let) a nejstarší v letech 2006 a 2010 (36 let). Při porodu čtyřčat v roce 1999 nebylo jejich mamince ještě ani 30 let.

Jiné váhy a míry

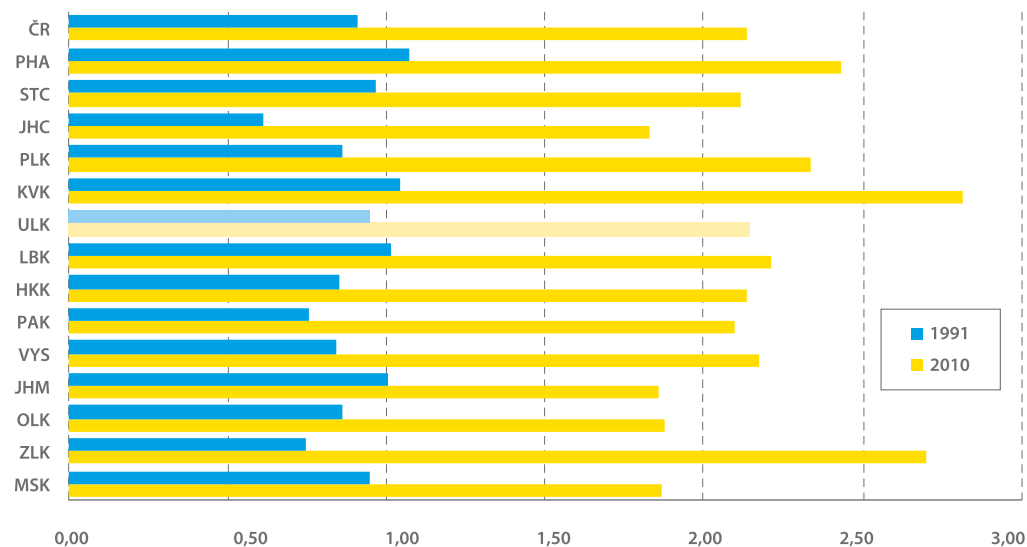
Z porovnání dalších údajů za jednočetné a dvoučetné porody vyplývá spousta zajímavých rozdílů, které se však významně nemění v čase, neboť souvisí s vlastní podstatou toho kterého druhu porodu. Např. průměrná porodní hmotnost jednoho dítěte při porodu dvojčat byla po celé období zhruba o 1 kg nižší než u porodu jednoho dítěte. U jednočetných porodů vážili

novorozenci v rozpětí od 3,22 kg do 3,31 kg. U dvoučetných porodů se váha jednoho miminka pohybovala od 2,18 do 2,50 kg. Průměrná délka jednoho z dvojčat se pohybovala mezi roky 1991 až 2010 v rozpětí 44 až 47 cm. U samostatně narozeného dítěte to bylo po celou dobu 50 cm, resp. 49 cm v roce 2010. Porod jednoho dítěte probíhal ve 39. týdnu těhotenství, dvojčátka pak ve 36. týdnu, resp. v posledních pěti letech v 35. týdnu.

Během hodnoceného období let 1991 až 2010 bylo v Ústeckém kraji zaznamenáno více než 175 tisíc porodů, při kterých se narodilo celkem téměř 178 tisíc dětí. O porod jednoho dítěte se jednalo celkem ve 172 731 případech, porod dvojčat proběhl celkem 2 605x a celkový výčet porodů za uplynulých dvacet let doplňuje 16 porodů trojčat a 1 porod čtyřčat.

Jana Kopecká
oddělení regionálních analýz
a informačních služeb
Ústí nad Labem

Podíl vícečetných porodů podle krajů a v ČR (v %)

Zdroj: ČSÚ

Demografické ročenky na webu

Demografická statistika nabízí mnoho dalších regionálních údajů, se kterými je možno se seznámit na internetových stránkách ČSÚ, např. v každoročně publikovaných Demografických ročenkách za různá území v nabídce Obyvatelstvo:

http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/select_obyvatelstvo.